

Obuj se do toho!

Toto je leták o pracovních
podmínkách v obuvnickém
průmyslu

*Dělník z indické továrny Trela Overseas, která
zaměstnává 600 lidí a za rok vyrobí 400 000 párů bot.*

Foto: Stanislav Komínek, NaZemí

KDE SE VYRÁBĚJÍ BOTY?

Obuvnický průmysl se začal globalizovat už v 70. letech minulého století kvůli existující disproporci ve výši mezd a masivnímu rozvoji levné námořní dopravy. Výroba se začala přesouvat do nízkonákladových zemí. V roce 2016 se 87 % z celkových 23 miliard párů bot ušilo v Asii. Největším výrobcem je Čína, která vyrobila 13,1 miliardy párů bot, a následuje Indie, kde se ušilo 2,26 miliardy párů bot. Česká výroba klesla z předrevolučních 72 milionů na současné 4 miliony párů. Mezi světovými výrobci jsme nyní až na 95. místě.

Dle Světové obuvnické ročenky a průzkumu Change Your Shoes z roku 2015 je v České republice průměrná cena boty 1 019 Kč. Dělníkovi z ní případnou zhruba dvě procenta, přibližně 20 Kč. Největší část ceny připadá značce a prodeji.

*Dělníci vystřihávají kůži na boty, které pro nizozemskou firmu Sandwich vyrábí indická továrna Magnum Footwear.
Foto: Stanislav Komínek, NaZemi*

NEJČASTĚJŠÍ PROBLÉMY

Nízké mzdy

Dělníci pracují až 12 hodin denně 6 dní v týdnu a za svou práci často nedostávají ani státem stanovenou minimální mzdu. Například dělník Ram Niwas z indické Agry uvedl: „Dostávám mzdu 10 000 rupií (v přepočtu 3 840 Kč) měsíčně a nějak s tím musíme vyjít. Není to moc, ale musíme to zvládnout.“ Minimální mzda v Indii přitom činí 4 200 Kč. „Mzdy by však měly postupovat výše od minimální mzdy směrem k důstojné mzdě. Ta by už umožňovala nejen krytí základních výdajů na stravu, bydlení, zdravotní péči a vzdělávání, ale i drobně spořit,“ vysvětluje indická výzkumnice Sandhya L. C.

Zdravotní rizika

V továrnách pracují dělníci bez ochranných pomůcek s chemikáliemi, lepidly, velkými stroji a ostrými nástroji. Často nemají uzavřené žádné pracovní smlouvy a v případě zranění jsou propuštěni. Ještě horší situace je v koželužnách. Mezi používanými chemikáliemi je jedním z nejrizikovějších tzv. trojvazný chrom. Ten může, pokud není proces dobře kontrolován, oxidovat na šestivazný chrom, jenž je karcinogenní a vysoce toxický pro lidi i životní prostředí. Asi 85 % kůže je přitom zpracováno za použití chromu.

Dětská práce

Dětská práce je bohužel stále nedílnou součástí výroby našich bot, a to nejen ve sweatshopech a domácích dílnách, ale i v koželužnách. Děti navíc často pracují ve zdraví ohrožujících podmínkách a nemohou se vzdělat. Výjimkou nejsou ani případy práce dětí za nulovou mzdu.

Tlak na dělníky

Češi si v roce 2016 pořídili průměrně 3,1 páru bot. V USA je průměr dokonce přes 7 párů a v Německu přes 5 párů bot. Boty už nemají jen praktickou funkci, nově musejí odpovídat aktuálním módním trendům. Krátké termíny dodávek vedou ke zvyšování tlaku na majitele továren a od nich dále na dělníky. Sandeep pracující v indické továrně s 900 zaměstnanci k tomu uvedl: „Máme problém s manažerem: když zakázka hoří, zavře bránu a nedovoluje nám jít domů, třeba i 15 až 20 dní v kuse.“ Tlak na rychlost rovněž dělníky nutí pracovat bez pracovních pomůcek, které výrobu zpomalují. Dochází pak ke zraněním, běžné jsou řezné rány a popáleniny.

Domácí práce a sweatshopy

Část výroby se často zadává úplně mimo velké továrny do sweatshopů nebo domácích výroby. Například v Indii pochází 60 % kožených bot z domácích dílen. Zaměstnanci sweatshopů i lidé pracující doma jsou odměňováni podle počtu vyrobených kusů. Jejich pozice je velice nejistá, práce je nepravidelná a nemají ani žádné sociální nebo zdravotní zabezpečení.

Dělníci ponořují kůže do barvicích nádrží
v bangladéšské koželuzně. Foto: GMB Akash

CO JE POTŘEBA ZMĚNIT?

Transparentnost

Dnes je téměř nemožné zjistit, kde a za jakých pracovních podmínek byl daný pár bot vyroben. Nízká míra transparentnosti znemožňuje přimět konkrétní velké obuvnické firmy k odpovědnosti. Pracovní podmínky v dodavatelských továrnách se nezmění, pokud budou firmy i nadále tajit, v jakých továrnách zadávají výrobu. Vlády v zemích produkce a mezinárodní instituce musejí efektivněji hlídat dodržování pracovních podmínek a usilovat o zvýšení transparentnosti celého dodavatelského řetězce.

Důstojné mzdy a fungující odbory

Mzdy by se měly zvýšit na důstojnou úroveň, aby z nich bylo možné pokrýt životní náklady. Zásadní je rovněž zvýšení ochrany zdraví a snížení bezpečnostních rizik v továrnách, sweatshopech i koželuznách. Dělníci musejí mít možnost zakládat odbory a kolektivně vyjednávat lepší pracovní podmínky.

Tlak spotřebitelů

Spotřebitelé a spotřebitelky mohou upřednostňovat kvalitní boty, které vydrží několik let. Měli by také požadovat, aby firmy byly transparentní a odpovědné. Jen pak totiž budeme moci přimět konkrétní výrobce a značky k odpovědnosti. Systémová změna vyžaduje náš zájem o podmínky výroby a tlak na politiky i velké firmy.

Suresh pracuje na zakázce pro Spojené arabské emiráty ve sweatshopu Suhaila Akhtara, který leží ve staré části indické Agry. Za konečné leštění a zabalení páru bot dostane v přepočtu 80 haléřů. Foto: Stanislav Komínek, NaZemi

CO MŮŽEŠ UDELAT TY?

- **Zajímej se** o podmínky výroby věcí, které používáš. Ptej se v obchodech, sleduj aktuální dění a nabídky zapojení (facebook.com/nazemicz) nebo odebírej náš newsletter (www.nazemi.cz/newsletter).
- **Informuj** lidi ve svém okolí o důsledcích našeho spotřebního chování na životy lidí, kteří pro nás zboží vyrábějí. Zorganizuj promítání, výstavu nebo vzdělávací lekci. Tipy na filmy, lekce ke stažení zdarma či výstavy k zapůjčení najdeš na webu www.nazemi.cz.
- **Požaduj** etické varianty zboží, omez svou spotřebu a kupuj věci, které vydrží dlouhou dobu.
- **Aktivně se zapoj** do kampaní nevládních organizací NaZemi, Clean Clothes Campaign, Avaaz nebo SumOfUs. Kampaně můžeš podpořit například podepsáním petic, finančně či jako dobrovolník či dobrovolnice.

Více informací k tématu bot najdeš na:

www.pribehbot.cz

www.obujsedotoho.cz

bit.ly/VeStinuTajMahalu

O NAZEMI

Jsme nevládní nezisková organizace NaZemi. Jsme přesvědčeni o tom, že každý člověk na Zemi má právo žít a pracovat v důstojných podmínkách. Zaměřujeme se na propojenost našeho spotřebního chování s problémy v tzv. rozvojových zemích a motivujeme jednotlivce, firmy i státy přijmout za tyto problémy odpovědnost.

- **Apelujeme na firmy**, aby podnikaly odpovědně a transparentně. Aby přijaly odpovědnost za pracovní podmínky ve svých dodavatelských řetězcích a za produkty, které nesou jejich značku a jež si můžeme v ČR nebo v Evropě koupit.
- **Podporujeme fair trade** a umožňujeme tím pěstitelům a pěstitelkám v zemích globálního Jihu zlepšovat jejich životní podmínky. Systém fair trade nepřipouští dětskou práci, geneticky modifikované plodiny ani nadměrné zatěžování životního prostředí. Pěstitelé a pěstitelky dostávají spravedlivou odměnu za svoji práci a důraz je kladen na dlouhodobou udržitelnost a rozvoj komunit.
- **Věnujeme se globálnímu vzdělávání**, které vede k porozumění našim vztahům s ostatními lidmi a místy ve světě. Přispívá tak k tomu, abychom dokázali nacházet způsoby, jak spolu žít s ohledem na potřeby všech a při zachování limitů planety. Usilujeme rovněž o rozvoj kritického myšlení.
- **Máme specializovaný fairtradový obchod**, který nám pomáhá financovat naše aktivity. Jednotlivcům, firmám i kavárnám nabízíme vlastní, na míru šitou a vyváženou směs fairtradové kávy Fair Café a čaje Fair Tea. Můžete nás podpořit nákupem v našem e-shopu obchod.nazemi.cz.

www.nazemi.cz
facebook.com/nazemicz

Tato brožura informuje o tom, za jakých podmínek vzniká naše obuv a co můžeme my, firmy a politici udělat pro pozitivní změnu.

Vydalo NaZemi v roce 2018, 3. vydání.

Vytištěno na recyklovaném papíře.

ISBN 978-80-88150-38-1

Tento dokument byl vytvořen s finanční podporou Evropské unie a Ministerstva zahraničních věcí ČR. Obsah dokumentu je zcela na odpovědnosti NaZemi a jako takový nemůže být považován za stanovisko Evropské unie.

ČESKÁ REPUBLIKA
POMÁHÁ

Boty z indických sweatshopů putují na tamní domácí trh, ale dostávají se i do našich obchodů. Majitel sweatshopu Rasiudin Choudhury si postěžoval, že kvůli stoupajícím daním se mu zvyšují náklady a obtížně uspěje na trhu. Pár bot už prý nevyrobí v přepočtu za 40 Kč, ale za dvojnásobek. Foto: Stanislav Komínek, NaZemi